

CASTRO NIEUWSBRIEF

Castro Nieuwsbrief is een uitgave van het David Henriques de Castrofonds, Kerkstraat 7, 1191 JB Ouderkerk a/d Amstel
Tel.: 020-496 34 98, Fax: 020-496 54 96, e-mail bethaim@wxs.nl, Postbank 69 34 112, Rabobank 35 18 48 800

DE VOORTGANG VAN DE RESTAURATIE BETH HAIM

Er zijn veel bijdragen ontvangen van overheden, fondsen, bedrijven en particulieren, waardoor onder begeleiding van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg de eerste fase van de restauratie in het derde kwartaal van 1999 kon starten.

Helaas is er nog onvoldoende geld om de restauratie **volledig** af te ronden en zal er tevens nog geld beschikbaar moeten komen voor het jaarlijks onderhoud.

Het David Henriques de Castrofonds stelt zich ten doel om de begroting voor de volledige restauratie rond te krijgen. Het heeft geen zin Beth Haim gedeeltelijk te restaureren en vervolgens weer te verwaarlozen omdat er geen geld

voor onderhoud beschikbaar is. Daarom willen wij nogmaals een beroep doen op al onze donateurs, die deze nieuwsbrief ontvangen: help ons om ook de laatste financiële middelen bijeen te krijgen, zodat het voortbestaan van dit unieke cultuurhistorische monument definitief gegarandeerd kan worden!

Tot slot wens ik u allen een voorspoedig en vooral gezond jaar 2000 toe.

Namens het bestuur van de Stichting David Henriques de Castrofonds de voorzitter,

C. de Groot

STORT UW BIJDRAGE NOG VOOR HET MILLENNIUM
op ons bankrekeningnummer Rabo 35.18.48 800 of girorekening 69 34 112
onder vermelding van "LEEF MEE MET BETH HAIM"

HERUITGAVE KEUR VAN GRAFSTENEN VAN DAVID HENRIQUES DE CASTRO

Het eerste exemplaar van het boek is op 25 november 1999 in de Portugees-Israëlietische Synagoge te Amsterdam uitgereikt aan Dr. D. Dolman. Bij deze presentatie waren ondermeer aanwezig wethouder Groen van de gemeente Amsterdam en de cultureel attaché van de Israëlische ambassade.

De plechtige overhandiging werd voorafgegaan door een inleiding van mev. J.-M. Cohen over de onderzoeker David Henriques de Castro.

Daarnaast heeft rabbijn H. Rodrigues Pereira het boek zelf en het ontstaan van deze herdruk toegelicht.

De bijeenkomst werd afgesloten met een borrel waarbij een kleine expositie was ingericht over het werk van David Henriques de Castro in Ouderkerk aan de Amstel.

Het boek is in een beperkte oplage te koop bij de Stichting voor f 140,-.

D.Ph. Cohen Paraira

'HET HUIS VAN HET LEVEN' KÁN HERLEVEN

In de kleine dorpskern van Ouderkerk aan de Amstel staan wel vier kerken. Geen synagoge. En toch vindt men hier de meest bijzondere joodse begraafplaats van Europa, Beth Haim – het huis van het leven. Meer dan 27.000 Amsterdamse "Portugese" joden vonden er de afgelopen vierhonderd jaar hun laatste rustplaats. Op sommige plekken van het terrein is daar nauwelijks iets meer van te zien. De oude grafstenen zijn diep in de moerassige grond gezakt en worden nu door wilde grassen en bloemen aan het oog onttrokken. Het is duidelijk: Beth Haim is hard aan restauratie toe.

Rabbin Rodrigues Pereira, secretaris van het De Castrofonds, wijst op de onlangs opnieuw aangelegde heg, die een scheiding vormt tussen paden en terreinen die vol liggen met vlakke, grijze grafstenen waarop vervaagde Latijnse, Hebreeuwse, Portugese en Nederlandse inscripties staan. "Die heg is nodig om de paden af te scherm van de graven voor de joodse priesters, om hen te beschermen tegen de onreine graven," legt hij uit.

Aan het eind van het pad links ligt het veld waar de eerste tekenen van de onlangs gestarte restauratie zichtbaar zijn. De grafstenen liggen praktisch aaneengesloten in het gras – verzakt, gescheurd, soms gebroken – en we lopen er voorzichtig overheen naar het achterste deel van het veld. "Is dat niet wat oneerbiedig?" vraag ik voorzichtig. De rabbijn schudt van nee. Achter in het veld zijn al enkele grafstenen opnieuw gestut en als ze gebroken waren, vormen zij nu dankzij een stalen 'ceintuur' weer één geheel.

Goed woordje doen

De restauratie nu is in feite een voortzetting van het grote werk van David Henriques de Castro, de man die zich al

in 1866 realiseerde dat Beth Haim een schat aan kunstwerken en historische gegevens bevatte. Pereira: "Hij legde 6000 verzonken grafstenen en –monumenten bloot, restaureerde een aantal marmeren zerken die door de steenhouders uit de 17e en 18e eeuw rijk versierd werden met figuratieve voorstellingen én bracht een groot deel van de begraafplaats in kaart. Hij beschreef wie waar te ruste was gelegd en wat er

op de grafstenen te lezen was en legde en deel van die gegevens vast in het monumentale boek 'Keur van Grafstenen'.

We zijn bij het veld aangeland met de grafzerken die De Castro blootlegde. Een steen toont de hand van G'd die een boom – het leven – uit de grond rukt, een andere is versierd met symbolen voor leven en dood, een derde toont zelfs – tegen het joodse gebod in – de beeltenis van G'd. "Er liggen hier ook heel wat beroemdheden begraven" zegt de rabbijn. "Daar ligt de lijfarts van Maria de Medici en daar de ouders van de wijsgeer Baruch Spinoza. En dát graf van de bekende rabbijn Sasportas, wordt

door heel veel mensen bezocht; zij laten er briefjes bij achter, net zoals dat gebruikelijk is bij de "Klaagmuur". Tijdens zijn leven streed Sasportas tegen de valse messias. Nu hij dood is, wordt zijn ziel via briefjes verzocht een goed woordje te doen bij G'd."

Duur onderhoud

"Ja, er worden hier nog steeds mensen begraven," vertelt de rabbijn. "Er zijn nog zo'n achthonderd plekken open. Helaas moet ik zeggen. In 1923 werd berekend dat Beth Haim in 1963 vol zou zijn en weer uitgebreid moest worden. Maar de Tweede Wereldoorlog zorgde ervoor dat dat niet voor het jaar 2080 het geval zal zijn."

"Nee, de Duitsers hebben de begraafplaats niet vernietigd; zij waren immers niet geïnteresseerd in dode joden. Wel brachten zij de vijfduizend zielen tellende Portugees-Joodse gemeente terug tot enkele families. Die kunnen de financiële zorg voor de begraafplaats natuurlijk niet alleen dragen. De onderhoudskosten alleen al bedragen zo'n honderdvijftigduizend gulden per jaar. De archieven moeten bijgewerkt en geconserveerd worden en dat is duur. En de restauratie gaat zeker vijf miljoen kosten. Maar Beth Haim is van zo'n groot cultuurhistorisch belang, dat zij niet verloren mag gaan. Al was het alleen maar om mensen die ouders en grootouders in de oorlog verloren, een plek te geven waar zij hun verre voorvaders kunnen vinden."

Deze tekst is ontleend aan een artikel dat werd gepubliceerd in het tijdschrift van het Prins Bernhard Cultuurfonds in de berfst van 1999 ten behoeve van donateurs en geïnteresseerden.